

Finansdepartementet

30.04.2026

Høring - arbeidsgrupperapport om EUs antihvitvaskingspakke

Norsk Presseforbund (NP) er paraplyorganisasjon for frie redaktørstyrte medier. Norsk Journalistlag (NJ) er både en fagforening og en mediepolitisk organisasjon for redaksjonelle medarbeidere i redaktørstyrte medier, frilansere og de som utdanner seg til å bli journalister. Norsk Redaktørforening (NR) organiserer ca. 800 norske redaktører fra alle typer nyhets- og aktualitetsmedier.

Vårt høringssvar omhandler det som gjelder register over reelle rettighetshavere (kapittel 11), og særlig om tilgang/innsyn for pressen/media i arbeidsgruppens rapport. For at registeret skal fungere etter sitt formål, er det avgjørende at journalister gis reell og effektiv tilgang, herunder mulighet for kryssøk, tilgang til historiske data og brukervennlige løsninger – også på tvers av landegrenser.

Legitim interesse, «kryssøk» og tilgang for journalister

Vi understreker viktigheten av arbeidsgruppens konklusjoner om at journalister og redaktørstyrte medier skal anses å ha legitim interesse, og full tilgang til opplysningene i registeret. Dette er etter vårt syn også den eneste rettslig holdbare konklusjonen etter at EFTA-domstolen i sin rådgivende uttalelse 7. mai 2025, i avsnitt 68, uttrykkelig fastslår at journalister skal omfattes av begrepet «berettiget interesse» etter det femte hvitvaskingsdirektivet. Uttalelsen gir klare føringer for hvordan direktivet skal forstås, og det må legges til grunn at journalister som utøver sitt samfunnsoppdrag innenfor rammen av redaktørstyrte medier, oppfyller vilkåret om legitim interesse. Svært mye journalistikk handler om å ettergå og omtale, og i forlengelsen av det forebygge og bekjempe, økonomisk kriminalitet («primærlovbrudd»). Myndighetene har derfor en positiv forpliktelse til å legge til rette for at journalister og redaktørstyrte medier har effektiv tilgang til slik informasjon.

Det er også svært viktig at det fastslås at pressen skal ha mulighet til å gjøre «kryssøk» (søk på personnavn etc). Et register uten mulighet for søk på personer vil i praksis miste mye av sin verdi, da kriminelle aktører ofte benytter komplekse og ugjennomsiktige selskapsstrukturer for å skjule sitt eierskap. Dette er helt avgjørende for pressens muligheter til å kunne drive kritisk journalistikk og sette søkelys på skjulte maktstrukturer i næringslivet, og både avdekke og forebygge hvitvasking og korrupsjon. Dette vil være i tråd med de klare føringene i EFTA-domstolens avgjørelse (mai 2025) – forente saker E-1/24 og E-7/24 – avsnittene 101-102 og 106. Det kan ikke kreves at journalisten kjenner til konkrete selskaper på forhånd. Formålet med innsynet er ofte nettopp å kartlegge hvilke selskaper en person kontrollerer. Dagens norske løsning, hvor slik funksjonalitet mangler, er ikke forenlig med denne rettsforståelsen.

Vi støtter også arbeidsgruppens vurdering om at medieansvarsloven § 2 bør benyttes som et klart og forutsigbart utgangspunkt for hvilke aktører som kvalifiserer for tilgang, slik det er i

dag. Samtidig er det avgjørende at terskelen for tilknytning til antihvitvaskingsarbeid ikke tolkes så snevert at den ekskluderer for eksempel frilansjournalister også arbeider etter de presseetiske normene og de journalistfaglige metodene. Som arbeidsgruppen selv påpeker, må ikke terskelen for å tilfredsstillende kravet om tilknytning til forebygging og bekjempelse av hvitvasking mv. tolkes særlig strengt i denne sammenheng (pkt. 11.4.3.2.4 i rapporten). Det er verdt å minne om at det norske registeret bygger på et bredere formål enn kun antihvitvasking, herunder Stortingets enstemmige vedtak fra 2015 (Innst. 298 S (2014-2015), jf. Dokument 8:57 S (2014–2015)) om større åpenhet om eierskap.

Vi støtter videre forslaget om at reelle rettighetshavere ikke skal få opplyst journalistens identitet ved innsyn i loggene. Dette er en helt nødvendig sikkerhetsmekanisme for å beskytte journalister mot press eller represalier under arbeidet med potensielt sensitive undersøkelser. For pressen er dette svært viktig i researchfasen.

Vi støtter også kravene om tilgang til historiske data, men mener at opplysningene må være tilgjengelig lenger enn foreslått. Opplysninger både for oppløst og aktive selskaper bør være tilgjengelig hele tiden. Det er etter vårt syn et grunnleggende prinsipp at opplysninger som først er registrert, også må forbli tilgjengelige. Et register som ikke bevarer historikk, vil i praksis svekke muligheten for kontroll, etterprøving og ansvarliggjøring. Tilgang til historisk data er essensielt i undersøkende journalistikk. Uten tilgang til historikk svekkes muligheten til å ettergå eierskapsstrukturer, identifisere forsøk på tilsløring og dokumentere utvikling over tid.

Særlig om tilgang til andre lands registre for journalister

BORIS-forordningen (forordning (EU) 2021/369) fastsetter de tekniske standardene for den felleseuropeiske løsningen for sammenkobling av de nasjonale registrene over reelle rettighetshavere, og et sammenkoblet system av registre på EU (og EØS)-nivå.

I dagens norske regelverk er forordningen gjennomført i RRH-forskriften § 3-12. Denne bestemmelsen slår fast at Brønnøysundregistrene har en plikt til å gi opplysninger fra det norske registeret i samsvar med forordningen. I arbeidsgruppens forslag til nytt antihvitvaskingsregelverk foreslås det å videreføre inkorporeringen av BORIS-forordningen i den nye antihvitvaskingsforskriften (§ 4-11).

I forslaget til § 4-10 (3) i ny hvitvaskingslov er det foreslått at kompetente myndigheter og forpliktete enheter gis tilgang til løsningen for sammenkobling av registre over reelle rettighetshavere. En tilsvarende bestemmelse er ikke foreslått for aktører med legitim interesse i § 4-11. I merknaden til § 4-11 tredje ledd heter det imidlertid at forskriftshjemmelen også omfatter regler om «*søknad, godkjenning og gjensidig godkjenning av tilgang på europeisk nivå*».

Undersøkende journalistikk knyttet til hvitvasking og økonomisk kriminalitet går svært ofte på tvers av landegrensene. Det er svært viktig at det sikres tilgang for journalister og andre med legitim interesse til ulike lands registre, og at dette skjer på en effektiv måte.

Grensekryssende tilgang for aktører med legitim interesse er også et uttalt mål i pakken som

det i januar 2024 ble enighet om i EU knyttet til endringer på antihvitvaskingsområdet. I en kunngjøring fra EU-parlamentet¹ het det:

«Negotiators also agreed that people with legitimate interest journalists, reporters, other media, civil society organisations, higher education institutions will be able to access the register, including the interconnected ones.»

Departementet må sikre norske journalister tilgang til de andre landenes registre og andre lands journalister tilgang til vårt.

Manglende teknisk løsning/grensesnitt

Formell tilgang er ikke tilstrekkelig. Tilgangen må også være reell. Vi vil også påpeke at dagens løsning, hvor registeret ikke har et eget grensesnitt eller søkemuligheter er klart utilstrekkelig og i praksis til hinder for effektiv bruk av registeret. Vi forventer at det så raskt som mulig lages et brukervennlig grensesnitt, som også gjør det mulig å søke i kryssøk. Dette er svært viktig, for å sørge for at det ikke bare er mediene med størst ressurser (og mulighet til å sette opp egen API-løsning) som kan bruke registeret effektivt. En forutsetning for reell åpenhet er at opplysningene gjøres gratis og enkelt søkbart for alle som skal ha tilgang. Dette ble også tydelig slått fast av finanskomiteen i [Innst. 365 L \(2023–2024\)](#):

«Komiteen mener innsynsløsningen bør være så enkel og funksjonell som mulig for brukerne, og det bør vurderes en løsning som er åpent tilgjengelig uten registrering og uten å koste penger. Komiteen mener også at informasjonen bør være tilgjengelig i åpne, strukturerte dataformater, uten begrensende lisensiering, og nedlastbart i selvbestemte mengder. Komiteen mener også det bør være mulig med kryss-søk, og at informasjonen bør være søkbar både etter reell rettighetshaver og selskap».

Som Tax Justice Norge påpeker i sitt hørings svar: Regjeringen bør ha utvikling av et brukergrensesnitt som sin topprioritering i det videre arbeidet med registeret, og oppfordrer regjeringen til å sette av nødvendige midler slik at Brønnøysundregistrene kan utvikle et brukergrensesnitt til registeret over reelle rettighetshavere. Dette ansås til å være 14-18 millioner kroner, jf. svar på spørsmål nr: 134, 16.05.2025, fra SV til revidert nasjonalbudsjett.

I likhet med Tax Justice Norge ber vi også om en tydelig behandling av Stortingets føringer, slik gitt i Innst. 365 L (2023-2024), når forslag til endringer i lov og forskrift skal behandles videre.

EMK artikkel 10 og statens plikt til å legge til rette

Vi vil understreke at EFTA-dommen fra 2025 avsnitt 103 understreker at innsynsretten må vurderes i lys av ytringsfriheten etter EMK artikkel 10. Staten har derfor en positiv forpliktelse til å legge til rette for tilgang til rettighetshaverregisteret. Løsninger som i praksis hindrer effektiv bruk – for eksempel manglende søkefunksjonalitet eller tekniske barrierer – vil kunne være i strid med disse menneskerettskravene.

Enkel tilgang og mindre byråkrati

¹ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240115IPR16801/deal-on-new-eu-measures-against-money-laundering>

Avslutningsvis vil vi vise til høringsinnspillet fra Unio, hvor det påpekes at et mer åpent register krever mindre byråkrati og en forenkling av tilgangsstyringen. Dette er et godt poeng, som vi støtter.

Sindre Granly Meldalen, jurist i Norsk Presseforbund
Ina Lindahl Nyrud, advokat i Norsk Journalistlag
Arne Jensen, seniorrådgiver i Norsk Redaktørforening